

Un any després d'acabar la guerra, Sarajevo continua mostrant els efectes del conflicte bèl·lic. Les privacions dels ciutadans són moltes i les promeses de reconstrucció de la comunitat internacional costen de veure. Només les ONG permeten d'avançar cap a la normalitat.

Refer Sarajevo: un procés massa lent

Amir Telibecirovic vivia a Ilizda abans de la guerra, però fou expulsat d'aquest barri dels afores de Sarajevo el juny del 92. Es va instal·lar amb la família en un pis del centre de la ciutat, sense llogar-lo. Encara hi són, però saben que si un dia els antics propietaris tornen, se n'hauran d'anar. "Tornar a Ilizda és impossible, les tropes sèrbies van cremar tota la casa, només en queden les quatre parets. Hi tenia tota la meua història: llibres, discos, fotografies i coses aparentment tan banals, però que en algun moment poden ser tan útils, com adreces i contactes d'amics a l'estranger".

"Voldria reconstruir la casa i tornar-hi, a la meua mare li faria molta il·lusió, perquè seria un primer pas per a refer la nostra vida, per a recuperar un lligam amb el passat. Però aquest és un desig impossible, ara per ara. Hi ha qüestions més urgents a resoldre, de la vida de cada dia". Ilizda, a sobre, no forma part, de moment, de cap programa de reconstrucció de cases.

Tot i que fa un any que es va acabar la guerra, els ciutadans de Sarajevo són lluny de fer vida normal. Problemes com els de l'Amir afecten qualsevol sarajevià. Senten parlar molt de reconstrucció, però l'esforç que la comunitat internacional fa els és insuficient. Necessiten, sobretot, poder estudiar, o sortir una temporada fora, o tenir una feina i, com a mínim, disposar d'un sostre no foradat per passar-hi l'hivern. L'Amir no se sent desagraït amb la feina que fan a la ciu-

tat els quatre mil estrangers llargs que avui l'ocupen. Però des que Dayton va parar les bombes els han promès molta ajuda, uns 1.800 milions de dòlars el primer any de reconstrucció, una quantitat enorme de diners que no es veuen gaire enlloc.

De les moltes ONG que hi ha so-

L'Ambaixada de la Democràcia Local de Barcelona a Sarajevo llança projectes de reconstrucció com la rehabilitació de l'estadi olímpic de Kosevo.

bre el terreny a tot Bòsnia-Hercegovina la majoria es dedica a treballar en àmbits molt concrets del teixit social. Hi ha des de programes de rehabilitació d'hospitals i de centres d'assistència de Metges Sense Fronteres fins a projectes més modestos, com el que intenta dur a terme un ex-futbolista anglès d'ensenyar els nens a no tocar les mines. De petites propostes com aquesta, en reben una desena la setmana a l'Ambaixada de la Democràcia Local (ADL), que Barcelona ha instal·lat a la ciutat.

Projectes realistes i eficaços.

L'ADL de Sarajevo és com un trampolí des d'on llancen projectes de reconstrucció o propostes relacionades amb la cultura, la democràcia o els drets humans. El periodista Eric Hauk, que amb el seu col·lega Carles Bosch és al capdavant de l'Ambaixada, veu molt clarament que la necessitat més bàsica de la ciutat és de crear llocs de treball, i per això impulsen, des del febrer del 96, projectes realitzables a terme a curt o mitjà, i que siguin realistes i eficaços.

Així, ara s'ocupen en l'organització d'una sèrie de col·loquis entre joves i estudiants de la ciutat amb polítics de tots els partits del país, una iniciativa que no és gens fàcil d'encarregar per la reticència d'algunes personalitats a donar la cara als joves i oferir-los explicacions i respostes. La Conferència de Refugiats del mes de setembre va ser un esdeveniment de gran transcendència, com sigui que, per primer cop després de la guerra, va reunir una cinquantena de delegats que, en representació dels 1.300.000 refugiats d'ex-Iugoslàvia disseminats pel món, van expressar la seva ferma voluntat de tornar a casa. Doncs bé, projectes d'aquesta mena van destinats a formar i recuperar la democràcia, dos dels valors que el Consell d'Europa, que és una de les fonts de finançament de l'ADL, més aprecia a l'hora de donar suport econòmic.

Però segurament que la millor manera d'ajudar a refer el teixit social de Bòsnia-Hercegovina són

ISABEL GALI

les iniciatives d'ordre pràctic. El Festival de Sarajevo (van participar-hi el Tricicle, Lucrecia i Los Rebeldes) va permetre de reactivar el sector musical i cultural de la ciutat, que amb la guerra havia perdut una part de la seva infraestructura. El mes d'octubre un grup d'estilistes de Barcelona, La Pelu, es va animar a fer un curset sobre perruqueria a una quarantena de professionals del sector. La idea no va servir tan solament per posar-los al dia de les últimes tendències, ans els diners que se'n van treure van permetre de refer el taller de perruqueria de l'escola secundària de Sarajevo.

En col·laboració amb DIA, l'ADL va posar en funcionament, de bon principi, l'Euroclub, un local obert matí i tarda, on tothom qui se'n fa soci pot disposar dels serveis que ofereix. Classes de català, de castellà i d'informàtica gratuïtes, un espai per a fer-hi un cafè o llegir revistes de tot el món, o utilitzar els ordinadors que hi ha instal·lats. L'Euroclub s'ha fet molt popular a Sarajevo, i té més de 1.400 socis de totes les edats, bosnians, serbis i croats, i és una vera reserva de la multiculturalitat del país. Amir hi va quasi cada

tarda, quan plega dels cursos de periodisme radiofònic de l'escola de la BBC. Per ell és un espai d'oci diferent, i un lloc on coneix gent de fora amb qui pot conversar.

Les Ambaixades de la Democràcia Local són una iniciativa dels poders locals i regionals del Consell d'Europa, que just acabada la guerra van fer una crida a les ciutats o regions europees perquè s'agermanessin amb una ciutat de Bòsnia-Hercegovina. L'Ajuntament de Barcelona s'hi

va adherir de seguida per canalitzar els compromisos de cooperació que, des de l'any 1992, havia adquirit amb qui aleshores era batlle de Sarajevo, Muhamed Kresevljakovic. Les altres grans ciutats de Bòsnia-Hercegovina que també tenen ADL són Tuzla, impulsada per les ciutats de Bòlnya i Rotterdam, i Mostar, amb el compromís de València per a promoure relacions comercials i de reconstrucció de la vida civil i cultural, suport que es fa a través del districte 8-Mostar.

El Banc Mundial ha calculat que calen més de cinc mil milions de dòlars per a reconstruir Bòsnia-Hercegovina. El retard de pagament de molts projectes, com els de la Unió Europea, dificulta encara més aquesta tasca de reconstrucció.

ISABEL GALÍ

La desestructuració política dificulta la realització dels projectes de gran envergadura a Sarajevo. Les institucions que es decideixen a col·laborar no saben moltes vegades amb qui han de negociar.

Refer tot un barri. Entre els grans projectes que Barcelona s'ha compromès a dur a terme hi ha la reconstrucció de l'estadi olímpic de Kosevo, el complex esportiu de Zetra i la vila olímpica de Mojmililo. Mojmililo és un barri perifèric de Sarajevo, situat prop de l'aeroport, i durant la guerra més del 80% dels seus edificis van rebre els efectes de l'artilleria. Té més de mil habitatges que allotgen de quatre mil a sis mil persones. Ara com ara, ja han començat a refer el sostres i les finestres de dos dels edificis més malmesos, i hi ha previst que el mes de març hi hagin instal·lat els ascensors i la resta de cobertes i finestres. El 60% del finançament del projecte va a càrrec de la Unió

Europea i, el 40% restant, l'hi posen l'Ajuntament de Barcelona, la Generalitat de Catalunya i algunes entitats privades.

Al costat de Mojmililo hi ha el barri de Dobrinja, que durant els tres anys i mig de setge va quedar aïllat del centre. Els seus habitants el van haver de defensar carrer per carrer, i això fa que en aquests moments sigui un dels barris més malmesos de la ciutat. Sabadell ha finançat, amb sis milions de pessetes, la creació d'un casal de joves com l'Euroclub, des d'on s'impulsaran projectes de caire social. Aquesta ciutat del Vallès, ensems amb Barcelona, hi ha enviat una vintena d'autobusos que reforcen la flota dels transports públics de

Sarajevo. Un tercer projecte de Sabadell és la reconstrucció del Karmern Teater 55, que va funcionar durant la guerra i que és un dels símbols més preats de la cultura de Bòsnia.

En projectes de gran envergadura, com la reconstrucció de Mojmililo o de l'Estadi Olímpic, els problemes són molts. En primer lloc, el de la desestructuració política del país. Les eleccions han establert una presidència, però el govern de la Federació encara no s'ha constituït i no sempre és fàcil de saber amb qui s'ha de negociar. En segon lloc, el del buit legal entre la Unió Europea i Bòsnia-Herzegovina, que dificulta la canalització de les ajudes econòmiques.

El retard de pagament dels projectes frena moltes de les bones intencions de les ONG. El Banc Mundial ha calculat que calen 5,1 mil milions de dòlars per a reconstruir el país d'aquí a l'any 2000. Per als tres anys vinents aquest mateix Banc Mundial té 400 milions de dòlars (uns 52 mil milions de pessetes) destinats a projectes d'urgència. La Comissió de la Unió Europea va aprovar, el desembre del 95, una dotació de mil milions d'ecus (uns 160 mil milions de pessetes) per a reconstruir l'ex-Iugoslàvia durant el període 1996-1999; d'aquests milions, 35 són per a Sarajevo. Segons el govern de Bòsnia només un 10% d'aquestes promeses s'ha fet realitat.

Isabel Galí (Sarajevo)

Mural del País Valencià

Vicent Andrés Estellés

Aquests tres volums constitueixen l'obra més ambiciosa d'Estellés. Llibre únic que arrossega història, elements autobiogràfics, llegenda i descripció enamorada, realitats íntimes i col·lectives, plenes, com ell va dir, d'alegria i d'esperança en el futur del poble.

Editorial 3i4

La mirada de Nicodemus

Vicent Usó i Mezquita

Roma, 1563. Cesare da Castel, mestre d'obres de la catedral de San Pietro i home de confiança de Michelangelo Buonarroti, és assassinat en circumstàncies estranyes.

Premi de Narrativa breu Antoni Bru. Ciutat d'Elx 1995.

Editorial 3i4
"Narratives 3i4", 52

Caiguda i retorn De Gorbtxov a Ziugànov 1988-1996

Llibert Ferri

Aquest llibre és un recull de 65 articles en què es poden anar seguint els canvis evolutius i els daltabaixos a l'Europa central i oriental. Una profunda reflexió sobre el final de la més gran i dolorosa aventura ideològica del segle XX.

Editorial 3i4
"La Unitat", 164